

Igra djece rane i predškolske dobi na otvorenom

Šarčević, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:415018>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
IGRA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI NA
OTVORENOM

JOSIPA ŠARČEVIĆ

Split, 2020.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

ZAVRŠNI RAD
IGRA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI NA
OTVORENOM

Kolegij: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja 2

MENTORICA:

doc. dr. sc. Ivana Visković

STUDENTICA:

Josipa Šarčević

Split, rujan 2020.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. DJEČJA IGRA	2
2.1. UČENJE KROZ IGRU	3
3. IGROVNO OKRUŽENJE.....	5
3.1. PROSTORNO-MATERIJALNO OKRUŽENJE	5
3.2. SOCIJALNO OKRUŽENJE	7
4. IGRA NA OTVORENOM.....	10
4.1 POVEZANOST DJEČJEG RAZVOJA I IGRE NA OTVORENOM.....	14
4.1.1 IGRA I SOCIJALNI RAZVOJ.....	15
4.1.2. IGRA I EMOICONALNI RAZVOJ	16
4.1.3.IGRA I TJELESNI RAZVOJ	17
4.1.4. IGRA I KOGNITIVNI RAZVOJ	19
4.2. RIZIČNA IGRA.....	20
5. ULOGA ODGAJATELJA	23
6. ZAKLJUČAK	26
7. LITERATURA	27
SAŽETAK	29
SUMMARY.....	30

1. UVOD

Igra je dobrovoljno odabrana aktivnost koja smisao pronalazi u sebi samoj. Ona pruža cjelovito iskustvo, različita je za svakoga, a oslobođena je vremena. Kao takva podrazumijeva aktivnu uključenost, a svoj značaj reflektira na cjelokupan razvoj djeteta.

U ovom radu analizira se igra djece rane i predškolske dobi na otvorenom. Dan je pregled dječje igre i okruženja u kojem se ona odvija. Naglašava se važnost sigurnog okruženja, ali i omogućavanje dovoljno slobode za samostalno djelovanje. Strukturiranje prostorno-materijalnog okruženja uvelike određuje kvalitetu igre te na nju može djelovati stimulirajuće ili destimulirajuće. Osim materijalnog okruženja, istaknuto je i socijalno okruženje koje podrazumijeva interakciju među ljudima, a povezano je sa socijalno-kognitivnim razvojem.

Igra na otvorenom djeci nudi dodatan prostor za istraživanje, kretanje i učenje. Potrebno je izaći izvan ustanova dječjih vrtića i domova kako bi se ostvarila igra na otvorenom. Posebno se naglašava važnost igre i njezin utjecaj na cjelovit razvoj djeteta. Uključujući socijalni, emocionalni, tjelesni i kognitivni razvoj, djeca se u igri razvijaju integrirano. Put odgoja i obrazovanja nosi brojne rizike koje možemo tumačiti pozitivno ili negativno. Rizik može pomoći u otkrivanju mogućnosti i razvoju novih vješina i sposobnosti. U cijelom procesu odgoja i obrazovanja značajna je uloga odgajatelja. On ima ulogu kroz cijeli proces, od planiranja do dokumentiranja.

2. DJEČJA IGRA

Dječja igra je zabavna i slobodna aktivnost uz koju djeca rastu i razvijaju se. Ona predstavlja prevladavajuću aktivnost većine djece rane i predškolske dobi. Dječja igra nema određenu funkciju, već se njezin smisao nalazi u njoj samoj (Balić Šimrak i Bakotić, 2018). Kroz igru djeca stječu različita iskustva, a svojim aktivnim djelovanjem prilagođavaju je vlastitim željama, interesima i mogućnostima. Brojne dobrobiti koje se ostvaruju tijekom igre pružaju djeci mogućnost cjelovitog razvoja. Kroz igru djeca razvijaju svoje socioemocionalne sposobnosti: odnos prema vršnjacima i odraslima, odgovornost, samostalnost, poštivanje pravila, empatiju i samostalnost (Klarin, 2017). Osim socioemocionalnog razvoja, igra potiče kognitivni i tjelesni razvoj. Igra na otvorenom djeci omogućava usklađenje odrastanje s vlastitim tjelesnim potrebama (Valjan Vukić, 2012), a interakcija među vršnjacima potiče socijalni i osobni razvoj djeteta (Klarin, 2017). Raznovrsne aktivnosti koje igra pruža donose priliku za cjeloviti razvoj. Upravo iz tih razloga djeci je potrebno nuditi aktivnosti koje povezuju i potiču različita područja razvoja (Balić Šimrak i Bakotić, 2018).

Djeca kroz igru uče, namjerno i nenamjerno. Igrom rješavaju neke svoje strahove, a svojom aktivnošću stječu samopouzdanje i razvijaju socijalne kompetencije. Djeca najučinkovitije uče u suradnji s drugima i putem vlastitog iskustva. Kroz socijalne interakcije dijete razvija socijalne vještine, uči o reciprocitetu, suradnji i zajedništvu (Malašić, 2015). Putem različitih interakcija djeca zadovoljavaju primarne socijalne potebe, a ujedno stvaraju i odražavaju svoje samopouzdanje. Igrajući se, dijete upoznaje svijet, smišlja nove aktivnosti, uči pravila ponašanja, koristi maštu. Dijete je aktivni graditelj vlastitog razvoja, odgoja i obrazovanja, a odrasla osoba ga u tome podupire i pomaže mu u ostvarivanju cjelovitog rasta i razvoja (Miljak, 2009). Igra djeci omogućuje slobodu da odraze svoj unutarnji svijet i igru prilagode svojim željama i potrebama. Aktivno sudjelujući, djeca konstantno uče i istražuju svijet koji ih okružuje. Osim toga, igra je zabavna i ugodna aktivnost te kao takva predstavlja užitek za dijete. Slobodan odabir prostora, kao i igara te materijala, osigurava razvoj slobodnih i samosvjesnih osoba koje će biti sposobne suočiti se s izazovima (Tomljanović, 2012).

U središtu holističkog i integriranog pristupa je dijete te se shvaća da znanje nije produkt individualnog procesa, već se sukonstruira u interakciji s drugima, a odgoj i obrazovanje nisu

formativni već transformativni (Petrović-Sočo, 2009). Kroz takav proces svakom se pojedincu nudi mogućnost samostalnog i jedinstvenog izgrađivanja vlastitog puta prema cjelovitom rastu i razvoju, odgoju i obrazovanju. U prvi se plan stavlja dijete kao individualno, kreativno i socijalno biće, a ne znanje kao produkt (Petrović-Sočo, 2009). Naglasak se stavlja na kvalitetu cjelokupnog življenja djece, što znači da nisu najbitniji sadržaji, već holističko i fleksibilno ostvarivanje odgojno-obrazovnog procesa u kojem veliku važnost imaju socijalne interakcije, poticajno okruženje i vremenska dimenzija (Petrović-Sočo, 2009). Aktivnosti djece se međusobno ne odjeljuju, nego je potrebno obuhvaćati sva područja djetetova razvoja. S obzirom na to da je igra glavna dječja aktivnost i da okupira većinu njihova vremena, djeci treba omogućiti dovoljno vremena za igru.

2.1. UČENJE KROZ IGRU

Zbog svoje unutarnje potrebe za istraživanjem i eksperimentiranjem, djeca su motivirana za igru i učenje kroz igru. Potrebno je unositi značenje i oduševljenje u ono što dijete doživljava i čemu se divi kako bi odrasli djetetu poručili da ga uvažavamo i prihvaćamo njegovo shvaćanje svijeta (Balić Šimrak i Bakotić., 2018). Od velike je važnosti obogaćivati djetetovo iskustvo i stvarati ozračje u kojem će dijete biti motivirano na maštanje i kreativnost. Kod djece je prisutan prirodni interes za okolinu, njezino istraživanje i otkrivanje kroz različita iskustva (Šagud, 2002). Kroz razgovore s djecom, promatranje njihovog djelovanja i praćenje postignuća, lakše se dolazi do saznanja o njihovim interesima i mogućnostima. Dijete ima potrebu razumjeti svijet oko sebe, što i ne čudi jer dijete uči iz osobnog iskustva i tako postupno gradi znanje. Ako je okruženje dobro strukturirano, ono potiče razvoj pozitivne komunikacije među djecom i stvara poticajno ozračje za rast i razvoj (Valjan Vukić, 2012).

Učenje djece rezultat je interakcije između djetetovih iskustava i materijala, ideja i ljudi. Djeca svoja znanja formiraju i adaptiraju na osnovi osobnog djelovanja i uz pomoć i podršku odgajatelja. Djeca su najčešće samoinicijativno zaokupljena otkrivanjem sebe i vlastitog okruženja (Balić Šimrak i Bakotić, 2018). Za iskustveno učenje potrebno je stvoriti uvjete u

kojima će dijete moći samostalno odabrati igru. To znači organizirati okruženje koje će dijete potaknuti na učenje i istraživanje kroz igru. Kako bi dječje učenje bilo uspješnije i svrhovitije, djeca su u konstantnim interakcijama s drugom djecom i odraslima. Komunicirajući s drugima, djeca raspravljaju o onom što ih zanima, ali i govore o onome što već znaju i što im je poznato. Objedinjujući vlastita znanja i ono što ih zanima, djeca postepeno grade svoja znanja u interakciji s materijalnim i socijalnim okruženjem. Uz to, naglasak se stavlja na vremensku dimenziju, individualne načine i stilove učenja djeteta (Petrovič-Sočo, 2009).

Dijete je subjekt vlastitog odgoja te samim time i aktivni sudionik tog procesa. Treba biti shvaćeno kao kompetentno biće i graditelj vlastitog znanja. „Kada mi odrasli gledamo na djetetove sposobnosti očima punim povjerenja, preko ohrabrenja koje crpi iz tog povjerenja i poštivanja, njegujemo njegovu fizičku, intelektualnu i etičku autonomiju“ (Balić Šimrak i Bakotić, 2018: 17). U radu s djecom, od iznimne su važnosti procesi kroz koje se zajednički gradi i bogati okruženje različitim materijalima i situacijama. Tijekom tih procesa učvršćuju se odnosi, a zajedničkim djelovanjem rješavaju nastali problemi. Igra angažira djetetov intelekt, emocije i kreativnost. Ako igra nema određenu funkciju, dijete razvija sve svoje mogućnosti. Učenje i razvoj djeteta su sistematizirani procesi, stoga se aktivnosti i sadržaji određuju u funkciji razvojnih zadataka djeteta (Balić Šimrak i Bakotić, 2018). Neprijeporan je utjecaj igre na cjelokupni djetetov razvoj, a pojedini autori ističu posebno veliki utjecaj igre na kognitivni razvoj i razvoj temeljnih vještina. Naglasak se stavlja na oblikovanje uvjeta za učenje djece, odnosno na situacije koje pogoduju aktivnostima učenja (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014). Kako bi igra imala svoju svrhu, ona treba biti prilagođena dobi i intelektualnim sposobnostima djeteta. Dijete će iz igre učiti ako njome može upravljati i ako je razumije. Dokle god igra nije prilagođena, dijete iz nje neće izvući dobrobit. „Igra se razvija kako se razvija i mijenja dijete“ (Klarin, 2017: 5).

3. IGROVNO OKRUŽENJE

Moguće je razlikovati prostorno-materijalno i socijalno okruženje. Kvalitetno osmišljeno okruženje potiče dječju znatiželju. Igru, kao slobodnu aktivnost, ponekad je potrebno nadopuniti i proširiti različitim materijalima te je smjestiti u određeni prostor koji će dodatno potaknuti djecu na istraživanje i maštanje. Ako je prostor dobro osmišljen i prilagođen djeci, poprimit će ulogu „trećeg odgajatelja“, a djeca će se u njemu osjećati slobodnije. „Do učenja dolazi kada djeca pokušavaju shvatiti svijet oko sebe pa ono postaje interaktivni proces koji uključuje dijete, drugu djecu, odrasle i čitavo okruženje“ (Petrović-Sočo, 2009: 128). Prostorno-materijalno okruženje treba biti organizirano tako da je svaki pojedinac svjestan svoje odgovornosti i uloge suigrača kako bi ustanova postala radosno mjesto življenja i učenja koje se odvija kroz svakodnevne interakcije djece, odraslih i prostora (Malašić, 2015). Kroz mnogobrojne interakcije dijete razmjenjuje svoje spoznaje o svijetu te ih dopunjuje i korigira. U skladu sa svojom socijalnom prirodom dijete svakodnevno ulazi u različite interakcije unutar određene fizičke okoline (Malašić, 2015).

3.1. PROSTORNO-MATERIJALNO OKRUŽENJE

Dijete posjeduje aktivan odnos prema okolini, a učenje je dijelom rezultat djetetovih interakcija s okruženjem i njegovih iskustava (Valjan Vukić, 2012). Na taj način dijete stječe iskustvo i kroz razne interakcije daje mu smisao. Potrebno je svako dijete uvažiti i prihvatiti kao subjekt vlastitog odgoja i obrazovanja kako bi se oblikovalo ispravno poticajno okruženje u kojem će djeca samostalno djelovati, rasti i razvijati se. „Zato je od krucijalne važnosti u projektiranju i konstruiranju okruženja za dijete predškolske dobi polaziti od njegove slike i doživljaja okruženja“ (Malašić, 2015: 129). Dječji vrtić je mjesto cjelovitog razvoja, odgoja i učenja, stoga okruženje trebamo oblikovati cjelovito, uključujući sve sudionike procesa. Trebamo razumjeti svako dijete i prihvatiti ga onakvim kakvo jest. Važno je da odrasli vjeruju u mogućnosti svakog djeteta kako bi dijete dobilo dodatni poticaj i osjećaj prihvaćenosti. Isto tako

je potrebno poticati razvoj dječje slike o sebi kao bića bogatog potencijalima. Odgajatelj predstavlja važnu nit u kvalitetnoj izgradnji prostorno-materijalnog okruženja (Malašić, 2015).

U materijalnom okruženju ističemo važnost oblikovanja prostora prilagođenog djetetu i djetetovim potrebama. Činjenica da dijete uči kroz iskustvo u okolini ukazuje na važnost pravilne organizacije prostora. Kada je prostor adekvatno organiziran, tada on djeci pruža osjećaj sigurnosti i mogućnosti za istraživanje i interakcije. Svakodnevnom interakcijom djeteta s fizičkim okruženjem dijete se susreće s novim stvarima koje povezuje s ranijim iskustvom, oblikujući na taj način vlastiti smisao (Valjan Vukić, 2012). Iz tog razloga, važno je usmjeriti se na postizanje kvalitetnog arhitektonskog uređenja i poticajnog materijalnog okruženja.

„Organizaciju prostora u velikoj mjeri određuje arhitektura vrtića“ (Valjan Vukić, 2012: 124). Prostor u kojem djeca borave treba biti otvoren kako bi se djeca mogla slobodno kretati bez nepotrebnih prepreka. Tako će se djetetu osim slobode kretanja pružiti mogućnost slobodnog izražavanja, bilo pokretom ili na neki drugi način. Osim otvorenosti, prostor bi trebao biti i optimalno osvjetljen. „Projektiranje adekvatne i kvalitetne ustanove ranog odgoja proces je koji zahtijeva visok stupanj suradnje eksperata iz arhitektonske struke te odgojno-obrazovnih stručnjaka“ (Malašić, 2015: 127). Vrlo je bitna suradnja, kako u samom procesu odgoja i obrazovanja tako i u oblikovanju okruženja u kojem se odvija sam proces. Uz odgajatelje i arhitekte, nikako ne smijemo izostaviti važnost samog djeteta u procesu oblikovanja prostora. Arhitekt i dijete su partneri u procesu oblikovanja fizičkog okruženja u kojem je dijete mjerilo kojeg arhitekt cijelo vrijeme treba biti svjestan i u skladu s njim projektirati okruženje (Malašić, 2015). Sveukupno, prostor bi trebao biti prilagođen djeci, što uključuje prilagođenost veličine namještaja, kao i dostupnost materijala.

Osim važnosti arhitektonskog uređenja prostora u kojem djeca borave, važan je i materijal koji obogaćuje prostor. Materijalno okruženje podrazumijeva raznolikost materijala i slobodu izbora za upotrebu istog. Dijete istražuje putem svih svojih osjetila, pa je stoga potrebno osigurati multisenzoričko okruženje koje će biti responsivno za doživljavanje svim osjetilima (Malašić, 2015). Prilikom bogaćenja prostora materijalima potrebno je voditi računa o sigurnosti istih. Kako bi materijali bili prilagođeni djeci, neophodno je poznavanje stupnja razvoja djece. Materijali trebaju djeci biti prilagođeni oblikom i vrstom. Ne smijemo djeci ponuditi materijale, posebno bez naše prisutnosti, koji će ih dovesti u opasnost. Materijal ima svoje mjesto u prostoru

te je dio pripremljene okoline (Valjan Vukić, 2012). Materijali trebaju biti izloženi u otvorenim ormarima kako bi djeca mogla slobodno manipulirati njima. Isto tako se preporuča raznolikost boja materijala kako bi se omogućio dodatni interes za manipulaciju materijalima. Svaki od navedenih faktora može uvelike pridonijeti, djelujući na dijete destimulirajuće ili stimulatивно. Ukoliko je prostorno-materijalno okruženje loše osmišljeno, ono ne može poticati razvoj djetetovih potencijala (Malašić, 2015).

Za postizanje motivirajućeg učinka, potrebno je prilagoditi prostor i materijale dobi djeteta, odnosno njegovoj fazi razvoja te interesima. Osim individualizacije, važno je da dječji prostor bude organiziran kroz centre aktivnosti u kojima djeca mogu aktivno učiti kroz igru, jačati inicijativu, koristiti različite materijale, eksperimentirati, družiti se s drugima i naučiti preuzimati odgovornost za svoje postupke (Petrović-Sočo, 2009). Kutici ili centri aktivnosti trebali bi biti jasno odjeljeni te sadržavati brojne i raznovrsne materijale kako bi potaknuli djecu na aktivnost i istraživanje. Svakako treba napomenuti kako prostor ne treba cijelo vrijeme biti jednako uređen, nego se centri u sobi dnevnog boravka trebaju mijenjati prema interesima djece koja borave u skupini. Postupnim izmjenama u fizičkom okruženju i zajedničkim refleksijama o njihovom djelovanju, događaju se promjene u odgojno-obrazovnom procesu, kao i promjene u interakcijama djece i odraslih te se time mijenja postupno i kultura ustanove (Valjan Vukić, 2012). Centri trebaju biti strukturirani tako da potiču djecu na suradnju te da se spontano grupiraju prema sličnim interesima.

3.2. SOCIJALNO OKRUŽENJE

Udaljavajući se od tradicionalnog pristupa djetetu, odnosno pogleda na dijete kao pasivnog sudionika procesa, dolazi se do transformacije socijalnog okruženja u kojem se u prvi plan stavlja dijete. „Promjenom gledišta na dijete rane dobi od malog nesposobnog bića koje ne prepoznaje opasnosti i ne zna što je dobro za njega do osobe koja je, primjereno dobi, sposobna donijeti odluku i preuzeti odgovornost dug je put“ (Tomljanović, 2012: 13). Dijete se počinje uvažavati kao subjekt vlastitog odgoja, a humanistički pristup stavlja se u prvi plan.

Humanistički pristup predškolskom odgoju polazi od djeteta i uvažava njegove razvojne potrebe i interese (Valjan Vukić, 2012). Ovakav pogled na dijete i uvažavanje djeteta kao aktivnog sudionika vlastitog procesa uključuje dobrobiti odgajatelju, kao i djetetu. Potrebno je osigurati djetetu nesmetan i kontinuiran odgoj i obrazovanje. Ako su odgajatelji i ostali sudionici procesa odgoja i obrazovanja djece adekvatno osposobljeni, tada će kroz praćenje procesa i razmjene iskustava djeci biti omogućen cjelovit rast i razvoj. Dijete se razvija u poticajnom socijalnom i fizičkom okruženju vrtića, te mu je potrebno osigurati radost otkrivanja i učenja (NKRPOO, 2014). Shvaća se da je dijete od rođenja socijalno biće koje je otvoreno za učenje kroz socijalne interakcije te kroz njih stvara svoja znanja umjesto da ih pasivno prima od drugih (Petrović-Sočo, 2009).

Socijalno okruženje obuhvaća nematerijalno okruženje. Njega odlikuju interakcije s drugima, a upravo su one ključ djetetovog učenja koje se odvija kroz proces oponašanja i imitacije. Biti u interakciji s drugima pozitivno utječe na smanjenje anksioznosti i zadovoljenje potrebe za sigurnošću te kroz socijalne interakcije dijete zadovoljava potrebu za pripadanjem i potrebu za intimnošću (Klarin, 2017). Djeca uče pravila, socijalne uloge i različite socijalne odnose. Tijekom skupnih aktivnosti dijete uči socijalna ponašanja poput dijeljenja i suradnje. „U interakciji s vršnjacima dijete uči komunikacijske, kognitivne i motoričke vještine“ (Klarin, 2017: 30). Razvoj socijalnih odnosa povezan je s razvojem govora, socijalnih vještina i kognitivnim razvojem. Učenje se ostvaruje u interakciji sa socijalnim i fizičkim okruženjem, odnosno, u aktivnoj praktičnoj primjeni predmeta i interakciji s vršnjacima i odraslima (Valjan Vukić, 2012). Djeca uče čineći, ostvaruju odnose u dijadama i grupama. Kroz neprestane interakcije s okruženjem djeca stječu znanja i iskustva. Svoje socijalne odnose djeca razvijaju postepno. Neke su razlike određene karakteristikama temperamenta, tako da se djeca međusobno razlikuju u izraženosti potrebe za socijalnom stimulacijom (Pinter, 2009). Kroz različite faze razvoja djetetu su potrebne i različite socijalne interakcije, počevši od najranijih socijalnih interakcija u kojima se ostvaruje povjerenje i sigurnost, što utječe na razvoj sigurne privrženosti. Potom dijete postupno postaje svjesno sebe te dolazi u kontakt s opsežnijim socijalnim okruženjem. Kasnije dijete počinje uspostavljati odnose s drugima te postaje aktivnije uključen u svijet oko sebe. Djetetu su potrebna poticajna sredstva za igru, druženje s drugom djecom i mogućnosti da isprobava svoje sposobnosti kroz različite aktivnosti (Pinter, 2009). Djeca

postepeno uče reagirati u određenim situacijama i rješavati konflikte. Uče se poželjnim ponašanjima i razvijaju socijalno-kognitivne sposobnosti.

4. IGRA NA OTVORENOM

Dječja igra je svakodnevna aktivnost koja potiče cjelovit razvoj djeteta jer angažira djetetovu kreativnost, intelekt i emocije (Balić Šimrak i Bakotić, 2018). Ona je vrlo složena i multifunkcionalna aktivnost koja proizlazi iz unutrašnje potrebe djeteta (Rajić i Petrović-Sočo, 2015). Dijete u igru ulazi slobodno i prilagođava je svojim željama i mogućnostima. Igra na otvorenom djeci pruža brojne dobrobiti. Kroz igre u pijesku te igre s vodom i zrakom na otvorenom, djeca stječu senzorna iskustva, a različita iskustva u prirodi djeci omogućavaju bolje razumijevanje svijeta koji ih okružuje (Pompermaier, 2010 prema Horvat i Jukić Lušić, 2012).

Djeca imaju izuzetnu moć zapažanja okoline te vrlo bogatu maštu kao i slobodu stvaranja svojih zamisli i ideja (Balić Šimrak i Bakotić, 2018). Upravo iz tih razloga, djeci je potreban prostor u kojem će moći istraživati, učiti, komunicirati i rasti. Kako bi se djeci bilo dostupno raznoliko okruženje, potrebno je izaći izvan ustanova dječjih vrtića, kao i izvan domova u kojima djeca borave. U igri dijete zadovoljava vrlo važnu potrebu za kretanjem, koja osim za tjelesni razvoj ima bitnu ulogu i u brojnim drugim aspektima dječjeg razvoja (Klarin, 2017). Kretanje je djeci potrebno zbog poboljšanja koncentracije, opuštanja i oslobađanja od napetosti (Pihač, 2011). Dijete rane i predškolske dobi sposobno je samostalno organizirati vlastite aktivnosti, čime se ostvaruje njegov socijalni, emocionalni i intelektualni razvoj.

Igra na otvorenom djeci omogućuje drukčiju dimenziju igre te nove načine istraživanja (Požgaj, 2015). Djeca uče i razvijaju se integrirano, tako je i razvoj njihovih razvojnih područja međusobno povezan. Stoga je važno da osvijestimo da će sve što djeca uče i rade parcijalno i davati parcijalne rezultate. Njihova razvojna područja međusobno povezano se razvijaju, a vještine učenja nisu izdvojene. „Dijete uči, razvija se i napreduje u interakciji sa svojim okruženjem“ (Tomljanović, 2012: 13). Igra na otvorenom nudi raznolike mogućnosti učenja jer nudi ono što zatvoreni prostor nema, a to je prirodno okruženje. Ako su igre na otvorenom dobro osmišljene, djeca stječu nova znanja, različita socijalna iskustva, a novi izazovi predstavljaju iskustva koja imaju ulogu za psihofizički razvoj (Horvat i Jukić Lušić, 2012).

Djeca u ranoj dobi uče kroz praksu, čineći i sudjelujući u svakodnevnim aktivnostima prirodnim putem (Miljak, 2009). Odrasli trebaju svoju pažnju usmjeriti na proces, a ne na sami

rezultat. Za dijete je bitno samostalno istraživanje i stvaranje. „Ako im odrasli uistinu vjeruju, vrlo brzo će putem okruženja koje im odrasli nude steći dojam da su priznata i da su sposobna utjecati na promjene oko sebe“ (Balić Šimarak i sur., 2018: 17). Djetetu je potrebno dati mogućnost da samostalno istražuje i dolazi do rješenja kako bi vlastitim spoznajama ostvario procese učenja i razvoj vještina te samopouzdanja. Vrlo je bitna interakcija svih sudionika kako bi se sam proces mogao mijenjati i prilagođavati uvjetima, željama i mogućnostima djece i svih aspekata koji sudjeluju u samom procesu odgoja i obrazovanja.

„U društvu u kojem je priroda sve manje dostupna djeci, uloga vrtića je sve značajnija“ (Valjan Vukić, 2012: 128). ukoliko je prisutna igra na otvorenom, djeci postaje dostupna nova okolina za istraživanje te novi načini stjecanja znanja i iskustava. U modernom svijetu djeca sve više vremena provode u zatvorenom prostoru koji im često ne pruža dovoljno slobode istraživanja i slobode kretanja kao što pruža igra na otvorenom. Kada govorimo o poticajnom vanjskom okruženju, u njega ubrajamo sva mjesta u prirodi koja djeci omogućavaju neposredno učenje (Valjan Vukić, 2012).

Vanjski prostor, odnosno okruženje u kojem djeca uče, istražuju i igraju se, ne treba ograničiti na prostor dvorišta odnosno vanjskog igrališta pojedinih vrtića. Djeca mogu promatrati rast biljaka, promjene koje se događaju na listovima, cvijeće, uzgoj voća i povrća te sve ostale promjene i postojanosti koje ih okružuju (Valjan Vukić, 2012). U prirodi se događaju promjene bez utjecaja čovjeka, a kvalitetnim odgojem i obrazovanjem smatra se mogućnost mijenjanja i prilagodbe okruženja, što nam priroda, na sebi svojstven način, omogućava. Unatoč lošijim vremenskim prilikama, igra na otvorenom i boravak na svježem zraku svakodnevno se preporučuju (Pihač, 2011). U prirodi je djeci dostupno istraživanje osjetilima. Osjetila su vrata kroz koja svijet ulazi u dijete te se na taj način svi dojmovi koji djeci dolaze preko osjetila prihvaćaju kao istiniti (Valjan Vukić, 2012). Sve to djeca spoznaju putem svojih osjetila, ponajviše osjetilima njuha i dodira. Dakle, bitna je interakcija svih sudionika, mijenjanje i prilagodba okruženja kako bi se ostvario integrirani rast i razvoj. U radu s djecom nije najbitniji cilj, već različiti procesi kroz koje djeca prolaze na putu do cilja. Djeci je potrebno omogućiti vrijeme za istraživanje, kao i za greške koje se događaju u samom procesu, ali služe kao put koji vodi dijete. Stoga je važno da poštujemo vrijeme i ritam svakog djeteta kako bismo mogli pratiti procese kroz koje prolaze te se po potrebi uključiti i sudjelovati (Balić Šimarak i Bakotić, 2018).

Djecu je potrebno poticati na samostalnost i inovativnost. Odgovornost odgajatelja je djeci omogućiti primjerenu slobodu i poticajno okruženje u kojem će ona samostalno istraživati i baviti se onim što ih zanima. „Za učenje u prirodnom okruženju djeca su visoko motivirana i stječu praktična znanja“ (Valjan Vukić, 2012: 129). Igra na otvorenom djecu čini tjelesno aktivnijima, što doprinosi boljem razvoju motorike i cjelovitog razvoja. Vježbanje na otvorenom doprinosi boljem psihofizičkom razvoju djeteta te povoljno djeluje na povećanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti (Valent, 2017). „Primaran je utjecaj igre na otvorenom i tjelesne aktivnosti na zdravlje, pravilan rast i razvoj, ali njezin učinak važan je i za mentalno zdravlje te razvoj samosvijesti i boljih socijalnih vještina“ (Valjan Vukić, 2012: 129).

Ako im je okruženje zanimljivo i obogaćeno prirodnim materijalima, djeca će kroz igru imati višestruke koristi. U igri na otvorenom djeca će češće kreirati i osmišljavati različite igre ovisno o materijalima koji se nalaze u okruženju, kao i vremenskim uvjetima. Igram na otvorenom djeca na sebi svojstven način uče o svijetu oko sebe te ih takva igra potiče na razvoj mašte i kreativnosti.

Igra u prirodi djeci omogućuje istraživanje svijeta koji ih okružuje, a na nama je da pronađemo načine preko kojih bismo djeci omogućili pristup prirodi čak i u urbanom okruženju (Martensson, 2010). Vanjski prostor treba biti strukturiran tako da ima dovoljno prostora za igru te da potiče grupiranje i druženje djece međusobno. Osim materijala koje osigurava odgajatelj i ostali sudionici procesa odgoja i obrazovanja unutar ustanove dječjeg vrtića, od velike važnosti je i neoblikovani materijal. Kod igre u dječjem vrtiću, djeca se mogu zasititi oblikovanih materijala s kojima provode većinu vremena te im je potrebno omogućiti materijale s kojima se susreću rijetko ili nikako. Što su materijali raznovrsniji, interes djece je veći, a učenje bogatije. Neoblikovani materijali potiču djecu na istraživanje i eksperimentiranje. Djeca otkrivaju nove materijale, uče o njima, njihovoj upotrebljivosti i svrhovitosti. Prilikom upotrebe neoblikovanih materijala djeca razvijaju finu i grubu motoriku, kreativnost i sposobnosti zapažanja. Na koncu, važno je spomenuti da djeca vole novo, nove materijale, nove izazove te im na taj način pomazemo u cjelovitom razvoju i uživanju u igri. Igra djeci omogućuje kreativnu preradu objektivnog i realnog te kroz nju dijete fleksibilno osmišljava poznate dijelove na nov i izvoran način (Šagud, 2002).

Kako bi djeca imala mogućnost slobodnog djelovanja, inovativnosti i samostalnosti, potrebno je urediti prostor tako da bude u funkciji „trećeg odgajatelja“. Djeci treba omogućiti slobodu, ali isto tako objasniti im što ona nosi. „Sloboda pri tomu ne znači samovolju i ‚ne dopušta‘ da radi ili čini što hoće, nego mu pruža mogućnost samostalnog odabira sadržaja i aktivnosti koje ga vode k neovisnosti“ (Valjan Vukić, 2012: 126). Kako bi se postigao recipročan odnos, svaki pojedinac treba biti jednako prihvaćen te kao takav imati ulogu u izgrađivanju vlastitog procesa i svoje osobnosti. Za razvoj autonomije kod djece odlučujuće je uzajamno poštovanje i tolerancija (Miljak, 2009). Dijete koje primijeti da ga drugi prihvaćaju i poštuju i samo će prihvaćati i poštovati druge.

Igra na otvorenom djeci pruža otkrivanje svijeta koji je prirodan, koji obogaćuje dječju igru na jedinstven način. Za slobodno i samostalno istraživanje i izražavanje djeci je potreban prostor. Igra na otvorenom djeci omogućuje bogatstvo materijala i situacija s kakvim se djeca ne mogu susresti u unutrašnjem prostoru dječjih vrtića ili vlastitih domova. U igri na otvorenom djeca se lakše priključuju igri i lakše izlaze iz nje (Martensson, 2010). Uz to, djeca u igri na otvorenom slobodnije mijenjaju igru prema vlastitim osjećajima. Djeca se prepuštaju mašti, koriste različite predmete kao što su štapovi i lišće te su slobodniji vikati (figurativno i doslovce) (Schepers i Van Liempd, 2010). Potrebno je stvoriti okruženje koje potiče cirkulaciju djece, razmjenu ideja i siguran prostor za istraživanje obogaćen različitim materijalima i poticajima.

Dakle, djeci treba omogućiti individualan pristup kako bi se ostvario puni razvoj djetetovih potencijala. Kod uređenja vanjskog prostora, posebna pozornost posvećuje se sigurnosti koja je neophodna kako bi djeca slobodno i opušteno istraživala, učila i igrala se. Vrtićka igrališta trebaju biti dobro osmišljena kako bi bila sigurna i poticajna za svu djecu (Horvat i Jukić Lušić, 2012). No, siguran prostor ne znači ograničavanje slobode djece u igri. Restriktivna sigurnost dječje igre sprječava slobodnu igru. Igra na otvorenom zapravo nudi brojne izazove u kojima djeca ispituju vlastite vještine. Prilikom osmišljavanja vanjskog prostora najveći naglasak se stavlja na sigurnost. Kako bi se izgradilo okruženje prilagođeno djeci i stvorili kvalitetni uvjeti za rast i razvoj, potrebno je uzeti u obzir dob djece i njihov stupanj razvoja (Valjan Vukić, 2012). Činjenica da djeca iste životne dobi imaju velike fizičke i psihološke razlike ukazuje na različito tempo razvoja djece jednake dobi (Valent, 2017). Potrebna je interakcija svih sudionika, kao i mogućnost mijenjanja i prilagodbe okruženja. „Zato je za

povećanje učinka odgojno-obrazovne prakse nužno mijenjati fizičku i socijalnu organizaciju ustanove i više pozornosti posvetiti kvaliteti interakcije među odraslima, djecom i kontekstom“ (Miljak, 2009: 44). Dakle, okruženje treba biti funkcionalno i fleksibilno kako bi svaki pojedinac mogao zadovoljiti vlastite interese te aktivno sudjelovati u različitim interakcijama sa socijalnim i materijalnim okruženjem.

Kako bi sva djeca imala mogućnost istraživanja i igranja u skladu s vlastitim interesima, potrebno je kontinuirano praćenje te suradnja svih sudionika procesa odgoja i obrazovanja. Važno je njihovo konzultiranje i zajedničko uređenje i dizajniranje prostorno-materijalnog okruženja (Malašić, 2015). Kad je postignuta kvalitetna suradnja, tada se ostvaruju mogućnosti mijenjanja i prilagodbe okruženja u skladu s dječjim potrebama i interesima. Nakon stvaranja sigurnog okruženja u kojem se djeca mogu slobodno kretati i istraživati, prostor je potrebno nadopuniti sadržajima koji potiču na učenje i suradnju s drugima. Važno je pružiti djeci mogućnost istraživanja okoline u interakciji s okruženjem (Valjan Vukić, 2012). Na taj način djeca preuzimaju ulogu aktivnog sudionika vlastitog odgoja i obrazovanja te stječu nova znanja i iskustva. Dakle, potrebno je stvoriti sigurno i poticajno okruženje kako bi se proces učenja i otkrivanja ostvario aktivnim djelovanjem djece unutar određenog prostora i zajednice u kojoj je dijete smješteno. Ako dijete samostalno traži put i načine rada i izražavanja, tek onda govorimo o odgoju i obrazovanju kojem težimo (Key, 2000).

4.1 POVEZANOST DJEČJEG RAZVOJA I IGRE NA OTVORENOM

Dječja igra je cjelovita aktivnost u kojoj djeca provode većinu svog vremena te kao takva ima veliki utjecaj na cjelovit razvoj. Kroz igru dijete razvija različite socijalne interakcije te se uči rješavati sukobe te uči pravila ponašanja. Igrom se dijete razvija cjelovito. Emocionalnim razvojem dijete stječe samostalnost i razvija empatiju. Kroz tjelesni razvoj usavršava motoriku, a kognitivnim razvojem gradi samopoštovanje. U igri na otvorenom djeci je omogućen razvoj u skladu s vlastitim tijelom. Oni upoznaju svoje tijelo, kao i vlastite mogućnosti. Uz to, istražuju vlastite mogućnosti te sudjeluju u igri s drugima.

4.1.1 IGRA I SOCIJALNI RAZVOJ

Živjeti u kontaktu s drugima često je povezano s osjećajem sigurnosti. Iako odnosi s vršnjacima postaju značajni s godinama, ne trebaju se zanemariti ni socijalni kontakti kod djece rane dobi. „Od trenutka svog rođenja ona ulaze u odnos aktivnog ili zavisnog druženja s drugim ljudima, odnos koji će trajati čitavog njihovoga života“ (Hansen, Kaufmann i Walsh, 2006: 47). Djeca predškolske dobi očituju značajniju potrebu za komuniciranjem i druženjem s drugima nego li je to slučaj s mlađim uzrastima, gdje su prvi socijalni odnosi vidljivi oko treće godine. „Zanimanje za druženjem naglašeno je u cijelom ranom djetinjstvu, međutim, polaskom u školu odnosi s vršnjacima poprimaju pravi značaj“ (Klarin, 2017: 28).

Kroz socijalni razvoj djeca usvajaju pravila i norme koje određuju područje u kojem djeca žive. Uče se socijalnim interakcijama i recipročnim odnosima. S vremenom djeca počinju aktivnije sudjelovati u radu s drugima. Počinju razvijati socijalne komeptencije. Uče rješavati konflikte te razvijaju sposobnosti za suradnju. „Uočeno je kako vanjski prostor mora biti inspirativan i osiguravati kvalitetnije mogućnosti za igru i prostor za druženje s drugima“ (Valjan Vukić, 2012: 125). Socijalni razvoj djece događa se postupno. Svoje prve socijalne odnose dijete uspostavlja s okolinom u najranijoj dobi kada izražava svoje potrebe preko različitih signala. U ranom djetinjstvu dijete ostvaruje socijalne interakcije s okruženjem, što može imati utjecaj na aktualnu i dugoročnu dobrobit djeteta. Ono što dijete treba učiniti jest cjelovito doživjeti samog sebe i svijet koji ga okružuje (Valjan Vukić, 2012). Postupno, dijete ostvaruje kompleksnije odnose te postaje sposobnije odvojiti se kraće, a potom i duže, od roditelja. „Kako dijete raste i sazrijeva, odnosi s vršnjacima postaju sve važniji u njegovom životu“ (Pinter, 2009: 3).

S vremenom važnost prijatelja poprima sve važniju ulogu u razvoju djeteta, a važnost odraslih se postepeno smanjuje. Dijete najprije promatra druge kako se igraju bez direktnog uključivanja u igru, potom se igra samostalno, pa paralelno s drugom djecom te postupno ostvaruje povezujuću igru, i na koncu suradničku. Kod samostalne igre, dijete istražujući svijet ne primjećuje drugu djecu. Postupno se počinje igrati pokraj druge djece, a potom i surađivati s njima. Organizacija prostorno-materijalnog okruženja posredno utječe na kvalitetu socijalnih odnosa među djecom (Slunjski, 2008). Kroz socijalne interakcije dolazi i do osobnog razvoja djeteta. Djeca kroz kvalitetne socijalne interakcije dobivaju poruku da su vrijedni i voljeni.

Povjerenje koje odgajatelj zahtijeva prema djeci potiče razvoj dječje samostalnosti, kreativnosti i inicijativnosti (Visković, Sunko i Mendeš, 2019). Postupno će, različitim metodama, odgajatelji i ostale odrasle osobe usmjeravati dječje ponašanje ka pozitivnom. Osim roditelja, od velike važnosti su i odgajatelji koji djeci pružaju ljubav i razumijevanje. Postepeno odgajatelji djeci pomažu u razvoju socijalnih vještina. Kroz bliski odnos s odgajateljem djeca će lakše naučiti vjerovati drugima i biti zadovoljniji sami sobom (Hansen i sur., 2006).

4.1.2. IGRA I EMOICONALNI RAZVOJ

Odnos djece i roditelja počinje se razvijati već od najranijih dana djetetova života te način na koji roditelji reagiraju na djetetove potrebe uspostavlja temelj za djetetov razvoj (Prijetelj i Vranjican, 2019). Prve su emocije najčešće upućene roditeljima kao osobama s kojima su djeca najviše u kontaktu. Razvoj sigurne privrženosti prediktor je za uspješniji i zdraviji djetetov psihički i socijalni razvoj. „Razvoj osnovnog povjerenja predstavlja temelj na kojem počiva svaki zdravi psihološki razvoj“ (Hansen i sur., 2006: 21). Radi se o povjerenju da će dijete biti nahranjeno i da će djetetova potreba za toplinom i ljubavlju biti zadovoljena ako je to djetetu potrebno. Stoga je od neizmjerne važnosti djetetu omogućiti zadovoljenje njegovih potreba u najranijoj dobi kako bi razvoj tekao zdravije. Bitno je uspostavljanje sigurne privrženosti kako bi dijete imalo zdrav razvoj koji je pun razmišljanja i sigurnosti.

Ako negativne emocije prevladaju u ranijem razvojnem razdoblju, one mogu uzrokovati ozbiljne psihičke i socijalne probleme u kasnijoj dobi (Klarin, 2017). Djeca koja su nesigurno privrženata teže će prolaziti kroz prijelaze, počevši od onih iz obitelji u dječji vrtić, a potom iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Također je bitno ostvariti suradnju svih sudionika procesa te svakom pojedincu omogućiti aktivno sudjelovanje. Osim za poticanje emocionalne sigurnosti kod djece, roditelje je važno uključiti zbog boljeg upoznavanja samog djeteta i izgradnje povjerenja i jednakopravnosti koja dovodi do usklađenosti djelovanja kako ne bismo zbunjivali dijete različitim pristupima.

Odgajatelji svojim djelovanjem mogu unaprijediti ili sputavati djetetov razvoj, kako emocionalni tako i tjelesni, socijalni, kognitivni itd. „Dječji emocionalni razvoj bit će unaprijeđen budu li djeca u odraslim osobama gledala izvor utjehe i ohrabrenja“ (Hansen i sur., 2006: 37). Kako bi djeci bila omogućena emocionalna potpora, potrebno je pružiti toplinu, suosjećanje i iskrenost. Uz to je važno poticati dječje samopouzdanje i osjećaj prihvaćenosti. Kroz igru na otvorenom djeca jačaju samopouzdanje i međuljudske odnose (Klarin, 2017). Toplina odnosa podrazumijeva pokazivanje interesa za djecu, kao i ostvarivanje prijateljskih odnosa te odgovaranja na njihove potrebe (Hansen i sur., 2006). „Kroz igru dijete uči samoregulirati svoje ponašanje tako što razvija različite mehanizme modifikacije, promatranja, evaluacije vlastitih emocija, a u svrhu adaptacije na određenu situaciju“ (Klarin, 2017: 27). Razvoj samoregulacije ima značaj u kasnijem ostvarivanju boljih vršnjačkih odnosa. Dijete uči da svaki pojedinac ima vlastiti način interpretacije emocija. Kroz igru dijete razvija empatiju, uči odgađati zadovoljstvo te razvija samokontrolu. Igrajući se, djeca uče o emocijama i kroz socijalne interakcije uče se suradnji, uvažavajući potrebe drugih (Klarin, 2017).

Odgajatelji se trebaju pažljivo izražavati, verbalno i neverbalno, kako ne bi nesvjesno spriječili zdravi emocionalni razvoj djece. Ako odgajatelji ignoriraju djetetovo ponašanje, potrebe i sl., dijete će naučiti da su njegove emocije nevažne te će to imati negativan učinak na daljnji razvoj. Osim toga, odgajatelji ponekad negiraju djetetove emocije tako što ih jednostavno ne dopuštaju (Hansen i sur., 2006). Umjesto toga potrebno je prihvatiti dječje emocije te im postupno pomoći da prebrode strahove ili druge lošije emocije. Kako bi djeca mogla bolje razumjeti vlastite emocije i emocije drugih, potrebno je s djecom razgovarati o emocijama. Prije svega treba imenovati emocije, a potom ih i opisivati i razgovarati kada se pojavljuje koja emocija.

4.1.3.IGRA I TJELESNI RAZVOJ

„Kroz igru dijete zadovoljava vrlo važnu potrebu, potrebu za kretanjem u osnovi koje je ne samo tjelesni razvoj već i drugi aspekti razvoja“ (Klarin, 2017: 23). U razvoju djece događaju

se brojne promjene te se svako dijete individualno i vlastitim tempom razvija. Ne možemo od svakog djeteta očekivati jednak razvoj i jednake mogućnosti unatoč istoj dobi. Dijete će birati aktivnosti koje njemu odgovaraju i u kojima se osjeća sigurno. Ako dijete primjerice nije sposobno koordinirati svoje pokrete ili se osjeća nesigurno pri bacanju i hvatanju lopte, ono će tada izbjegavati igre s loptom (Klarin, 2017). Tjelesni razvoj djeteta ima dva značenja; prvo značenje se odnosi na rast djeteta, dok se drugo značenje odnosi na povećanje djetetove sposobnosti da svrhovito koristi svoje tijelo (Hansen i sur., 2006). Kako bi tjelesni razvoj dosegnuo svoj maksimum ili mu se bar približio, vrlo bitnu ulogu imaju odrasli, osobito odgajatelji. Odgajatelji, osim što prate individualni razvoj svakog pojedinog djeteta, osiguravaju prostor i različite aktivnosti kroz koje djeca razvijaju finu i grubu motoriku. „Razvoj motorike povećava mogućnost pokretanja tijela i korištenja predmeta koji okružuju ljude“ (Banoža, 2018: 6). Motoriku i njezin razvoj dijelimo na finu i grubu motoriku. „Fina motorika je sposobnost korištenja šake i prstiju te izvođenje preciznih pokreta prstima“ (Banoža, 2018: 6). S druge strane, gruba motorika podrazumijeva osnovne pokrete kao što su hodanje i trčanje. Razvoj fine i grube motorike ne razvija se jednako kod svakog djeteta, bez obzira na jednaku dob. Svako dijete je individualno te njegov razvoj i poticaje trebamo individualizirati.

Kod mlađe djece (dojenčadi) značajnu ulogu ima prostor u kojem djeca počinju istraživati, najprije upotrebom vlastitog tijela, a potom udaranjem, držanjem i hvatanjem različitih predmeta. Javlja se funkcionalna igra. „Funkcionalna igra određuje se obično kao igra novim funkcijama koje u djeteta sazrijevaju – motoričkim, osjetnim, perceptivnim. S jedne strane dijete ispituje svoje funkcije, a s druge osobnosti objekta“ (Duran, 2001: 16). Kako djeca odrastaju, tako i njihovi zahtjevi za prostor postaju veći. Tako djeci postaje potrebno više prostora gdje mogu šetati, penjati se, skakati, gurati i vući različite predmete, što nam igra na otvorenom omogućava. Kroz različite pokrete djeca zapažaju, maštaju i pamte (Klarin, 2017). Ako je odgajatelj osigurao dovoljno raznolike aktivnosti u kojima će djeca moći djelovati i učiti samostalno, tada se događa cjelovit razvoj prema individualnim potrebama i željama.

U igri na zatvorenom djeca postižu tjelesni razvoj, ali u manjom mjeri nego u igri na otvorenom. Različitim igrama prstima, hodanjem i hvatanjem ostvaruje se tjelesni razvoj u zatvorenom prostoru. Što je igra dinamičnija, a pokreti tijela brojniji, to igra djeluje pozitivnije na tjelesni aspekt razvoja (Klarin, 2017). Općenito, igra na otvorenom čini djecu aktivnijima, a

raznoliki prostran okoliš ih čini još aktivnijima (Martensson, 2010). U takvim igrama djeca se lakše priključuju drugoj djeci u igri te su opušteniji za izaći iz igre ako im ona više nije zanimljiva. „U igri na otvorenom, timskim igrama loptom, na penjalicama i ljuljačkama, u pješčanicima i na travnjaku djeca se oslobađaju viška energije, upoznaju svoje tijelo, njegove granice, mogućnosti i sposobnosti“ (Valjan Vukić, 2012: 129). Motorički razvoj, kao i izvođenje različitih pokreta, ugrađeni su u dječja tijela (Tomljanović, 2012), a upravo dječja igra omogućava djeci razvoj svih motoričkih sposobnosti. Igra omogućava razvoj fine i grube motorike, spretnosti, koordinacije oka i ruke, pravilnog držanja i tjelesnog zdravlja (Klarin, 2017).

U radu s djecom potrebno je puno strpljenja, posebno u igrama u kojima dijete istražuje i eksperimentira. Dijete će samostalno odabrati one aktivnosti za koje je spreman te ga mi ne trebamo požurivati, a kako mu ne bismo narušili koncentraciju, ne trebamo previše intervenirati u tijeku aktivnosti. „Nadzor je potreban kako bi odgajatelj u određenom trenutku mogao prepoznati i kontrolirati opasnosti, priskočiti i pomoći, ali ne sputati, zabraniti i kazniti dijete“ (Tomljanović, 2012: 14). Kako bi se ostvarilo spiralno učenje, potrebno je osigurati okruženje u kojem će biti omogućena cirkulacija ljudi i sloboda izlaska i ulaska u igru bez prisile ili osuđivanja. Jedna od glavnih funkcija predškolskog odgoja odnosi se na očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta, a kako bi se to ostarilo, potrebno je poticati cjeloviti dječji razvoj.

4.1.4. IGRA I KOGNITIVNI RAZVOJ

Za razliku od prošlosti gdje je glavni cilj bio uvođenje djeteta u svijet odraslih, dijete se danas prihvaća kao subjekt vlastitog odgoja te kao takav ima sve više mogućnosti samostalno istraživati, izražavati se i odabirati one aktivnosti koje ga zanimaju. Promjenama okruženja i načina života kroz povijest mijenjao se i odgoj i njegovo shvaćanje. Stoga ne čudi da su na njegovo definiranje i realizaciju najznačajniji utjecaj imali društvo i socio-ekonomske prilike. Unatoč brojnim pedagoškim metodama koje su se javljale kroz povijest, samo neke od njih su ostavile značajniji trag u suvremenom svijetu. Djeca svoja znanja stječu kroz svakodnevne interakcije, a ne izravnim poučavanjem (Budisaljević, 2015).

Igra potiče razvoj brojnih funkcija, olakšava učenje jezika, a samim time i govora. Ona pomaže u razvoju simboličke percepcije i omogućuje logično pamćenje. Kroz igru, dijete uči osnovne matematičke pojmove i razvija divergentno mišljenje. „Kognitivni procesi prisutni tijekom igre isti su kao i kognitivni procesi prisutni u učenju“ (Klarin, 2017: 24). U većini slučajeva dječja aktivnost nije namjerna, već se ona događa spontano. Upravo iz tih razloga, igra i aktivnosti koje proizlaze iz igre imaju veliki utjecaj na kognitivni razvoj. „Ono što svijet koji nas okružuje nudi glede oblika i načina rada, to može podariti stvarne vrijednosti i podučiti naš razum promatranju, razlikovanju i prosuđivanju“ (Key, 2000: 176). Živo u kojem su priroda i čovjek povezani odgaja za život. Danas odrasli imaju puno više povjerenja u djecu. Kroz kontinuirano praćenje i komunikaciju pokušavaju što bolje razumjeti djecu kako bi se ostvario kvalitetniji i cjelovitiji rast i razvoj. U igri na otvorenom djeca se nalaze u okruženju koje ih dodatno motivira na razmišljanje i istraživanje. Vanjski prostor je prirodno estetski uređen te bez posebnih intervencija odgajatelja nudi brojne mogućnosti učenja i promatranja.

Dječja igra potiče razvoj kognitivnih sposobnosti kao što su govor i kreativnost. Kroz igru djeca zadovoljavaju neke svoje potrebe, ali istovremeno igra potiče razvoj brojnih funkcija i sposobnosti djeteta. Proces same igre važniji je od ishoda, jer put kojim dolazimo do cilja oslobađa napetosti, ali i regulira tijek kognitivnog razvoja.

4.2. RIZIČNA IGRA

Rizikom određujemo nešto negativno, često povezano s nesigurnošću. Unatoč negativnom definiranju rizika, on može biti i pozitivan ovisno u kojem ga kontekstu promatramo. „Rizik valja promatrati kao beskonačan spektar ponašanja i aktivnosti koji mogu imati i pozitivan i negativan ishod, ovisno o kontekstu situacije, društvenom aspektu i kulturološkom pristupu“ (Little, 2010 prema Halavuk, 2018: 27). Usvajanjem novih znanja i vještina prolazimo kroz različite rizike koji nam pomažu u otkrivanju naših mogućnosti i nemogućnosti. Na putu do cilja događaju se brojni usponi i padovi, pokušaji i pogreške, no to ne sprječava djecu ni odrasle da odustanu od cilja kojem teže. Upravo takav put potiče djecu da rastu i razvijaju se preko svojih neuspjeha kako bi ostvarili napredak, a potom i konačan uspjeh.

Svaki pokušaj i pogreška pomažu u izgradnji znanja i kompetencija i učenja pokušajem i pogreškom. Ako razvoj djece promatramo kao proces, onda nam je jasno da u svakom procesu postoje usponi i padovi. Tijekom procesa odgoja i obrazovanja djeca prolaze kroz različite rizične situacije interpretirajući ih na sebi svojstven način. Stoga je vrlo bitno učenje putem vlastitog iskustva i učenje kroz situacije s kojima se dijete prvi put susreće. Djetetu je urođeno da istražuje vlastitu okolinu doživljavajući uspjehe i neuspjehe, te da na taj način istražuje svoje sposobnosti. „Igra, kao rizik, nepredvidiva je i neizvjesna aktivnost koja djetetu rane i predškolske dobi pruža mogućnost testiranja vlastitih granica jer u njoj ono istražuje vlastite sposobnosti“ (Litte, 2010 prema Halavuk, 2018: 29).

U igri rizik definiraju neizvjesnost, nepredvidivnost i fleksibilnost. Ako je rizik prisutan, podrazumijeva se napuštanje svojevrzne sigurne zone. Mlađa djece se nerijetko sami izlažu riziku kako bi ispitala svoje sposobnosti i granice. Uz ranije spomenute materijalne i socijalne poticaje, bitnu ulogu ima samoinicijativnost djece. Potrebno je da djeca samostalno donose pojedine odluke, a da pritom ne štete drugima oko sebe. Uz dovoljno dobru poticajnu okolinu, dijete je potaknuto na samostalno istraživanje i razvoj novih znanja i vještina. „Ponekad je potrebno obogaćivati djetetovu igru da bi se pokrenula ili na višu razinu podigla njena kompleksnost“ (Šagud, 2002: 36). Kroz izravno učenje i istraživanje vlastitim osjetilima djeca aktivno uče. Igra na otvorenom omogućuje djeci učenje putem svih osjetila. Djeca promatraju svijet koji ih okružuje, osjetom njuha uče o mirisima, ugodnima i onim manje ugodnima. Slušaju zvukove koji su prisutni u prirodi i ispituju svoje vještine različitim pokretima.

Odgajatelj svojim djelovanjem izravno i neizravno djeluje na ponašanje djece. Ako odgajatelj nema povjerenja u djecu, dolazi do ograničavanja holističkog pristupa dječjem razvoju, posebno samopouzdanja i kreativnosti (Williams-Sieghfredsen, 2007, prema Visković, Sunko i Mendeš, 2019). Samo ako odgajatelj posjeduje kompetencije i želju za razumijevanjem djeteta, tada će posjedovati i veće povjerenje u dijete i njegove sposobnosti. Često se događa da odgajatelji ograničavaju dječje kretanje na otvorenom kako bih ih sačuvali od ozljeda i spriječili rizičnu igru. Uz to se događa i prevelika organiziranost dječje igre. Ako odgajatelj samostalno organizira dječju igru, dolazi do zastoja slobodne igre, a pojavljuje se prevelika kontrola nad djecom koja može izazvati osjećaj nesigurnosti. U tom smislu, sigurno okruženje je ono u kojem dijete može samostalno istraživati svijet koji ga okružuje bez prečestih intervencija odgajatelja, a

da pri tome ne ugrožava sebe ni druge (Valjan Vukić, 2012). Igra djece na otvorenom se reducira, a njihova sloboda kretanja i izražavanja se ograničava. Veliki naglasak se počinje stavljati na sigurnost prostora u kojem djeca borave. Stoga je potrebna pravilna reakcija odgajatelja koja ovisi o više čimbenika. „Nastojanja odgajatelja trebala bi biti usmjerena prema manje izloženoj ulozi i na kraju prema ulozi zainteresiranog promatrača koji zna procijeniti u kojem trenutku i na koji način može obogatiti dječju igru“ (Šagud, 2002: 121). Potrebno je da odgajatelj posjeduje znanja u akciji. Svojim djelovanjem odgajatelj djeci treba omogućiti samoinicijativno djelovanje pomoću kojeg će djeca steći povjerenje u svoje sposobnosti (Halavuk, 2018).

U rizičnoj igri djeca ispituju vlastite sposobnosti, što se najčešće događa u tjelesnim igrama. Izuzetnu važnost ima igra na otvorenom, kako bi djeca imala dovoljno prostora i mogućnosti za istraživanje i suočavanje s rizikom. Prostor koji nudi igra na otvorenom omogućuje djeci istraživanje okoline u kojoj je prisutan rizik i izazov (Halavuk, 2018). No, takva igra potiče djecu na sudjelovanje u igri i ispitivanje vlastitih granica. Postoje igre koje djeca smatraju zabavnima i izazovnim kao što su penjanje i spuštanje, no popriličan broj odraslih smatra takve igre opasnim. Dinamičnost igre na otvorenom stimulativno djeluje na tjelesni čimbenik razvoja djeteta, ali i susret s rizičnom igrom.

Kroz rizičnu igru djeca se uče prepoznavanju opasnosti i izbjegavanju ili savladavanju istih. „Dječja igra je raznovrsnija na otvorenom prirodnom neuređenom prostoru“ (Valjan Vukić, 2012: 129). Iako rizična igra donosi potencijalne opasnosti, ističu se i brojne dobrobiti. Rizična igra djeci omogućava usvajanje novih strategija i novih načina poznavanja. Kroz igru djeca integrirano, sebi svojstveno, uče i dolaze do novih spoznaja. Eksperimentirajući, djeca stječu znanja o svojim sposobnostima te dobivaju mogućnost spoznavanja sebe samih i okruženja u kojem se nalaze (Halavuk, 2018). Razvojem specifičnih sposobnosti djeca se postupno prilagođavaju igrama koje se smatraju rizičnim. Postoji niz igara koje su u prošlosti bile svakodnevno zastupljene, ali se danas izbjegavaju i smatraju opasnim. Stjecanjem povjerenja u dijete i njegovo djelovanje dolazi se do povjerenja te se udaljava od kontrole i osjećaja nesigurnosti.

5. ULOGA ODGAJATELJA

Odgajatelji su suradnici u procesu. Oni daju smjernice, a njihova se važnost očituje kroz brojne zadaće i funkcije. Djeca žive u svijetu koji su prethodno uredili odrasli, što govori o važnoj ulozi odraslih (Schepers i Van Liempd, 2010). Uloga odgajatelja jest omogućiti raznoliko okruženje kako bi dijete imalo mogućnost jasnijeg prezentiranja svojih zamisli (Malašić, 2015). Svaki odgajatelj treba imati profesionalne i temeljne kompetencije koje su kompetencije svakog pojedinca, kao konstrukt znanja, vještina i stavova u svakodnevnom životu (NKRPOO, 2014). Uloga odgajatelja očituje se kroz planiranje i organiziranje. Kako bi odgajatelji mogli pravilno planirati i organizirati aktivnosti, potrebno je poznavanje svakog pojedinca unutar skupine u kojoj djeluju, nakon čega slijedi provedba aktivnosti. Na koncu je vrednovanje koje daje uvid u izvedeno. Refleksijom na provedene aktivnosti i samorefleksijom vlastite kvalitete, pruža mu se prilika za napredovanje u praksi.

Odgajatelj bi trebao poznavati svako dijete kao individualno biće koje ima svoje želje, interese i potencijale. „Na odraslima je samo da te potencijale na vrijeme prepoznaju i zajedničkim djelovanjem ‚kreiraju‘ poticajno fizičko i socijalno okruženje u kojima će se ti potencijali dalje razvijati“ (Valjan Vukić, 2012: 124). Važna uloga odgajatelja očituje se kroz kontinuirano i aktivno praćenje djeteta te njegovih aktivnosti u svrhu što boljeg razumijevanja i otkrivanja djetetovih istraživačkih interesa (Malašić, 2015). Promatrajući djecu i njihove aktivnosti, može se primjetiti njihova zaokupljenost pojedinim aktivnostima i igre u kojima najviše uživaju. Treba poštivati dječje interese, ali ih istodobno razvijati i proširivati (Miljak, 2009). Uloga odgajatelja se ističe i u praćenju, odnosno dokumentiranju dječjih postignuća. Dokumentiranje omogućava uvid u cjelovit razvoj djeteta i razumijevanje njegovih interesa. Ono nam daje uvid u načine djetetovog razvoja i učenja. Djecu se promatra na mnoštvo načina kako bi se stvorila što cjelovitija slika djeteta (NKRPOO, 2014). Dokumentiranjem procesa odgoja i obrazovanja i postignuća u tom procesu, odgajatelj s vremenskim odmakom dobiva uvid u kvalitetu procesa.

Odgajatelj može biti izravno ili neizravno uključen u dječju igru i dječje istraživanje. „Kvalitetnim uključivanjem u tijek igre uz suglasnost djece, odrasli postaju suigrači te poticajima mogu obogatiti dječju igru i nastavak igre“ (Visković, Sunko i Mendeš, 2019: 5). Uključivanje

odgajatelja izvan funkcije igre podrazumijeva pripremu okruženja. Odgajatelji potiču igru u svrhu razvoja samostalnosti i samopouzdanja kod djece te stvaraju sigurno i emocionalno toplo okruženje. Interakcije između djece i odraslih koje su bazirane na povjerenju utječu na ponašanje i učenje kod djece te potiču cjelokupni razvoj (Valjan Vukić, 2012). Odgajatelj je i kvalitetan model ponašanja, a dječju igru bi trebalo prihvaćati kao optimalan način učenja i cjelovitog razvoja djece. „Procesi modeliranja i promatranja posljedica nekog ponašanja omogućuju djetetu brzu organizaciju, reorganizaciju i redefiniranje vlastitog ponašanja te omogućuju prilagodbu na nove okolnosti i nove socijalne odnose“ (Klarin, 2017: 13). Potrebno je ovladavati verbalnim i neverbalnim porukama koje su upućene djeci kako bi ona iz toga mogla učiti i razlikovati prihvatljiva od neprihvatljivih ponašanja. Uloga odgajatelja je determinirana dobi djece, a igra pomaže u ostvarivanju povoljnih odnosa. On ne podučava izravno već potiče djecu na razmišljanje konstruirajući uvjete za istraživanje i iznošenje stavova i rješenja (Klarin, 2017).

Uloga je odgajatelja osigurati poticajno okruženje, kako prostorno-materijalno tako i socijalno, u kojem će dijete imati potrebu za manipulacijom predmeta i učenjem. Odgajatelj treba prihvatiti dječju igru onakvu kakva ona jest. Igra je adekvatan proces učenja kroz koji se odvija cjeloviti razvoj djeteta. Ako odgajatelj dovoljno dobro poznaje svako dijete u skupini, tada ćemo mu moći omogućiti okolinu i stvoriti uvjete za rast i razvoj u skladu s njegovim interesima i mogućnostima.

Uloge odgajatelja očituju se kroz vođenje i instruiranje pa sve do povlačenja i distanciranja (Visković, Sunko i Mendeš, 2019). On se treba umiješati u dječju igru tek onda kada to dijete zahtijeva ili ako ustanovi da bi njegova pomoć bila poželjna, ali bez prisile, odnosno u dogovoru s djecom. Sudjelovanje odgajatelja u dječjim aktivnostima, prihvaćanje i razvijanje intelektualne znatiželje, pomoći će razvoju originalnosti, autonomije i kompetencija (Šagud, 2002). Ako odgajatelj ne potiče dječju samoinicijativnost, dijete neće imati mogućnost isprobavanja vlastitih mogućnosti te neće upoznati svijet u svojoj raznolikosti (Tomljanović, 2012).

Važno je da odgajatelj ima empatijske sposobnosti kako bi se ostvarila uspješna komunikacija s djecom. Uz to, potrebno je odgajateljevo prihvaćanje djeteta onakvim kakvim dijete jest kako bi uz adekvatne postupke pomogao djetetu u njegovu daljnjem razvoju, u skladu s njegovim mogućnostima. „Njegovanje emocionalno toplog i podržavajućeg odnosa s djetetom,

primjereno odgovaranje na njegove razvojne potrebe, podržavanje djetetove inicijative uz razumno postavljanje granica u ponašanju te poticanje prosocijalnog ponašanja i osjetljivosti na druge pomoći će djetetu da se razvija u osobu koja će biti uspješna i zadovoljna u svojim socijalnim odnosima“ (Pinter, 2009: 5). Odgajatelj svojim djelovanjem, verbalnim i neverbalnim, prenosi svoje stavove i djeci šalje izravne i neizravne poruke. Upravo iz tog razloga važan je odgajateljev način komunikacije s djecom koji treba biti topao i podržavajući.

6. ZAKLJUČAK

Djeca su se oduvijek igrala, prolazila kroz različite faze odrastanja i suočavala se s rizicima. Ovaj rad analizira igru djece, utjecaj igre na razvoj i čimbenike koji utječu na njezin tijek i ostvarivanje dobrobiti. Istaknut je značaj igre na otvorenom koja se ponekad neopravdano zanemaruje. Opravdano je zaključiti da dječja igra djeluje na cjelovit razvoj djece i, najčešće, doprinosi dobrobiti djece.

Postoji nekoliko faktora koji utječu na samu igru i njezin intezitet. Prije svega ističe se važnost samog djeteta koji je središte vlastitog odgoja te kao takvo ima bitnu ulogu u cijelom procesu odgoja i obrazovanja. Uz dijete, bitnu ulogu ima prostorno-materijalno i socijalno okruženje. Ako su dobro strukturirani, tada imaju pozitivan učinak na cjelovit i zdrav rast i razvoj. Unatoč ograničenjima i zaprekama na koje djeca svakodnevno nailaze, rizici i rizične situacije mogu imati pozitivan utjecaj na razvoj. Svojim djelovanjem djeca otkrivaju svoje mogućnosti i uče samostalno donositi odluke.

U cijelom procesu djeca nisu sama te imaju podršku i pomoć odgajatelja koji ima ulogu potporna. Odgajatelj se ne treba nametati djetetu niti uključivati u njegovu igru ako to dijete nije tražilo ili ako igra nije postala opasna za dijete. Dijete kroz igru uči i objedinjuje sva područja razvoja. U igri na otvorenom djeca su slobodnija i opuštenija. Istražuju ono što im priroda prezentira u svojoj šarolikosti. Igra na otvorenom svakodnevno nudi nove sadržaje, situacije i promjene koje se događaju bez našeg djelovanja. Djeca su znatiželjna, i kao takva kontinuirano istražuju svoju okolinu, stoga im trebamo osigurati što više prostora, mogućnosti i materijala kako bi mogli iskoristiti svoje potencijale i učiti cijelim svojim bićem.

7. LITERATURA

1. Balić Šimrak, A., Bakotić, M. (2018). *Dijete, cjelovitost, umjetnost, krug – Svašta se može dogoditi u krugu*. Zagreb: Golden Marketing – Tehnička knjiga.
2. Banoža, D. (2018). *Razvoj motorike od rođenja do polaska u školu* (Završni rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:347672>
3. Budisavljević, T. (2015). Kako oblikovanjem okruženja razvijati suvremeni kurikulum. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 26-28. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/172748>
4. Duran, M. (2001). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Halavuk, A. (2018). *Uloga odgojitelja u poticanju rizične igre djece rane i predškolske dobi* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:721890>
6. Hansen, K. A., Kaufmann, R.K., Walsh, K. B. (2006). *Kurikulum za vrtić. Razvojno-primjereni program za djecu od 3 do 6 godina*. Zagreb: Korak po korak.
7. Horvat, V., Jukić Lušić, I. (2012). Pravo djece s cerebralnom paralizom na igru na otvorenom. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (68), 26-29.
8. Key, E. (2000). *Stoljeće djeteta*. Zagreb: Educa.
9. Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
10. Malašić, A. (2015). Dijete, odgojitelj, arhitekt – partnersko sukonstruiranje prostorno-materijalnog okruženja dječjeg vrtića. *Život i škola*, LXI (1), 123-132. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/152316>
11. Mårtensson, F. (2010). Igra na otvorenome u središtu zdravstvene kampanje. *Djeca u Europi*, 2 (4), 11-12. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123515>
12. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću: novi pristup u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjem vrtiću*. Zagreb: SM naklada d.o.o.
13. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Zagreb: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta*. Preuzeto s http://www.djecji-vrtic-rozica.hr/v_dok/nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf
14. Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja. *Pedagogijska istraživanja*, 6 (1-2), 123-136. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118104>

15. Pihač, M. (2011). Igra i kretanje djece na otvorenom – mogućnosti i rizici. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (64), 34-35. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/124363>
16. Pinter, D. (2008). Razvoj socijalnih odnosa. *Dijete, vrtić, obitelj*, 14 (54), 2-5. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/167756>
17. Požgaj, Ž. (2015). Suživot unutarnjeg i vanjskog prostora. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (77/78), 41-45. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/169972>
18. Rajić, V. i Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. *Školski vjesnik*, 64 (4), 603-620. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/153131>
19. Schepers, W. i van Liempd, I. (2010). Avantura u prirodi. *Djeca u Europi*, 2 (4), 2-3. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123511>
20. Šagud, M. (2002). *Odgajatelj u dječjoj igri*. Zagreb: Školske novine.
21. Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje, i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar Media.
22. Tomljanović, J. (2012). Djeca rane dobi u igri na otvorenom. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (68), 12-15. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123999>
23. Valent, L. (2017). *Primjena različitih kinezioloških aktivnosti na otvorenom za djecu od 5 do 11 godina* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:117:143105>
24. Valjan Vukić, V. (2012). Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. *Magistra Iadertina*, 7 (1), 123-132. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/99897>
25. Visković, I., Sunko, E., Mendeš, B. (2019). Children's Play – The Educator's Opinion. *Educational Sciences-Theory & Practice*, 9, 4; 1-13
26. Vranjican, D., Prijatelj, K. i Kuculo, I. (2019). Čimbenici koji utječu na pozitivan socio-emocionalni razvoj djece. *Napredak*, 160 (3-4), 319-338. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/231177>

SAŽETAK

Svrha ovog rada je teorijski prikazati relevantne spoznaje o igri na otvorenom djece rane i predškolske dobi. Dijete je u središtu vlastitog odgoja i obrazovanja te aktivno sudjeluje u izgradnji vlastitog znanja i okruženja u kojem boravi. Dječja igra temelj je učenja djece. Uz pravilno oblikovano okruženje djeca postaju motiviranija za igru i učenje te ostvaruju više socijalnih interakcija. Prilikom odlaska djece na otvoreni prostor, djeca otkrivaju novi svijet. Priroda im nudi ono što nijedan zatvoren prostor ne može: kaotičnost, šarolikost, promjenjivost, otvorenost.

U igri na otvorenom djeca su često slobodnija i opuštenija te lakše stupaju u interakcije s drugom djecom. Sve što priroda i svijet na otvorenom nude ne može se opisati i prepričati, već djeca to trebaju doživjeti i osjetiti. Ako je vani loše vrijeme, ne trebamo ograničiti djecu na zatvoren prostor, već nam to može poslužiti kao drukčije iskustvo, koje nosi nove izazove, situacije i mogućnosti. Stoga, veliku ulogu ima i odgajatelj koji treba posjedovati temeljne i profesionalne kompetencije kako bi mogao prilagođavati aktivnosti novonastalim uvjetima. Nepredvidljivost i promjenjivost vanjskog prostora omogućuje djeci aktivno učenje uz izravno sudjelovanje.

U svakodnevnom životu postoje različiti rizici. Oni pomažu u savladavanju ili izbjegavanju opasnosti. Svojim djelovanjem djeca eksperimentiraju i uče se samostalno donositi odluke. Odgajatelj ne treba raditi umjesto djece, već treba biti potpora i suigrač u procesu. Kada je svaki pojedinac svjestan svoje uloge i odgovornosti u procesu, tek se onda odgoj i obrazovanje mogu odvijati cjelovito i zdravo.

Ključne riječi: istraživanje, odgajatelj, okruženje, razvoj, rizik

SUMMARY

The purpose of this paper is to theoretically present the relevant findings of the outdoor play in ECE and preschool education. A child is at the center of their own upbringing and education, actively participating in the creation of their self-awareness and knowledge, and the environment that they reside in. Play is the foundation of children's learning. With a properly designed environment, children become more motivated to play and learn, as well as achieve more social interactions. When children go outdoors, they discover a new world. Nature offers what no enclosed space can: chaos, diversity, changeability, openness.

During outdoor play, children are often freer, more relaxed, and can more easily interact with other children. Not everything that nature and the world offer can be described and explained, but children ought to experience and feel it. If the weather outside is bad, children should not be limited to an indoor space, but the situation can serve as a different experience that brings new challenges, situations, and opportunities. Therefore, an educator plays an important role; he/she is someone who needs to possess basic and professional competences in order to be able to adapt the activities to new situations. The unpredictability and variability of the outdoors allow children to actively learn through participation.

There are different risks in everyday life. They help to overcome or avoid danger. Through their actions, children experiment and learn to make decisions independently. The educator should not do the work for the children, but support them in the process. If each individual is aware of their role and responsibility in the process, only then can upbringing and education be conducted in a wholesome and healthy manner.

Key words: research, educator, environment, upbringing, risk

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, *Josipa Šarčević*, kao pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišne prvostupnice *Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 21. rujna 2020.

Potpis:

Josipa Šarčević

Izjava o pohrani završnog/diplomskog rada u Digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Studentica: Josipa Šarčević

Naslov rada: Igra djece rane i predškolske dobi na otvorenom

Znanstveno područje: DRUŠTVENE ZNANOSTI

Znanstveno polje: Pedagogija

Vrsta rada: Završni rad

Mentorica rada

Doc. dr. sc. Ivana Visković

Članovi povjerenstva

Doc. dr. sc. Branimir Menduš

Iskra Tomić Kaselj

Ovom izjavom potvrđujem da sam autorica predanog završnog rada i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i viskom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/4, 174/04, 02/07, 46/07, 45/9, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude

- a) Rad u otvorenom pristupu.

Split, 21. rujna 2020

Potpis studentice

POTVRDA O LEKTORIRANJU ZAVRŠNOG RADA

Ja, Kristina Šimić, prof. hrvatskog jezika i književnosti, svojim potpisom potvrđujem da sam lektorirala ovaj rad sukladno pravopisu hrvatskog jezika i akademskom stilu pisanja.

Potpis:

K. Šimić

Split, 1. rujna 2020.